

שער ב: זהירות

"שִׁימוּ לְבַבְכֶם עַל דַּרְכֵיכֶם"

"הִנֵּה עֲנֵן הַזְּהִירוֹת הוּא שְׂיֵהָיָה הָאָדָם נֹזֶהר בְּמַעֲשָׂיו וּבְעֲנֵנָיו, כְּלוּמֵר, מִתְבוּנָן וּמִפְקָח עַל מַעֲשָׂיו וּדְרָכָיו, הַטּוֹבִים הֵם אִם לֹא, לְבַלְתִּי עֲזוּב נִפְשׁוֹ לְסַכַּנַת הָאֲבִדוֹן חֵס וְחֶלְיָה, וְלֹא יֵלֵךְ בְּמַהְלָךְ הַרְגָלוֹ כְּעוֹר בְּאֶפְלָה..."

ההדרכה הבסיסית שאיתה אנו ניגשים לעבודה היא התרגלות לתשומת לב ורגישות לעולם הפנימי שבנו. זוהי המשמעות העמוקה של פקיחת העיניים. כאשר מתרגלים לחיות בערנות וקשב, בתשומת לב וברגישות, אזי מצליחים להיזהר מפילה למצבים המרחיקים אותנו מן הקשר לה'.

בשיתוף:

הר"ת הישיבה בית אל
Yeshiva.org.il
הש"ר לז"א התיארה

www.yeshiva.org.il

www.meirtv.co.il

למזלך יומי
מאמורה

פרק ב' בבאור מִדַּת הַזְהִירוֹת

הכלל הראשון להצלחה בכל תחום הוא: ניהול נכון. ניהול נכון מתאפיין בראש ובראשונה בפיקוח ובשליטה על המצב. המנהל פוקח עיניים למרחק, מזהה בעיות ומעניק להן מענה. מידת הזהירות מחייבת ניהול נכון של עבודת ה' שלנו. מי שיניח לחייו 'להתגלגל' ו'לזרום' מסכן את עולמו הרוחני ועתיד לשלם על כך את המחיר.

הנה ענן הזהירות הוא שיהיה האדם נזהר במעשיו ובעניניו, כלומר, מתבונן ומפקח על מעשיו ודרכיו, הטובים הם אם לא, לבלתי עזוב נפשו לסכנת האבדון חס וחלילה, ולא ילך במהלך הרגלו פעור באפלה. והנה זה דבר שהשכל חייבה ודאי, כי אחרי שיש לאדם דעה והשכל להציל את עצמו ולברח מאבדון נשמתו, איך יתכן שירצה להעלים עיניו מהצלתו? אין לך פחיתות והוללות רע מזה ודאי! והעושה כן הנה הוא פחות מהבהמות ומהחיות אשר בטבעם לשמר את עצמם ועל כן יברחו וינסו מפל מה שיראה להם היותו מויק להם. והולך בעולמו בלי התבוננות אם טובה דרכו או רעה, הנה הוא כסומא ההולך על שפת הנהר אשר סכנתו ודאי עצומה, ורעתו קרובה מהצלתו, כי אולם חסרון השמירה מפני העורו הטבעי או מפני עורו הרצוני, דהינו, סתימת העינים בבחירה ונחץ, אהד הוא:

גדרה:
בדיקת
האדם את
כל דרכיו,
אם טובים
הם

והנה רמיה הנה מתאונן על רע בני דורו מפני היותם נגועים בנגע המדה הזאת, שהיו מעלימים עיניהם ממעשיהם בלי שישמרו לב לראות מה הם, הלהעשות אם להעזב! ואמר עליהם (ירמיה ח, ו), "אין איש נחם על רעתו לאמר וכי, בלה שב במרוצתם כסוס שוטף במלחמה", והינו, שהיו רודפים והולכים במרוצת הרגלים ודרכיהם מבלי שיניחו זמן לעצמם לדקדק על המעשים והדרכים ונמצא שהם נופלים ברעה בלי ראות אותה.

אי זהירות
בדוח של
ירמיהו

אחד הוא – מבחינת רמת הסכנה אין הבדל בין עיוור למי שעוצם את עיניו.

בשיתוף:

הרשת הישיבה בית אל
Yeshiva.org.il
הלצ'ה לז'אס הו'ניה

www.yeshiva.org.il

www.meirtv.co.il

למזד יומי
מאמורה

ביאורים

אם נשאל אדם מהי העבירה החמורה ביותר בתורה הוא וודאי ישיב: עבודה זרה! אולי חילול שבת או לשון הרע. הרמח"ל טוען דבר מדהים. העבירה הכי חמורה היא בכלל לא עבירה על אחת מתרי"ג מצוות, אבל היא השורש לכל העבירות. **חוסר ההתבוננות**. בימינו קוראים לזה 'לזרום' עם עצמך. הנביא ירמיה מתאונן על רוע בני דורו. לא רק על כך שאינם שומרים שבת או עובדים עבודה זרה. הבעיה העיקרית היא שהם אינם מתבוננים על מעשיהם.

ליפול בחטאים זה לא טוב. אך אדם שיודע מהי דרך הישר ועדיין קשה לו לעתים לעמוד בניסיון ונופל – הוא בר תיקון. הוא מצטער על חטאיו ויודע מה הכיוון הנכון. אפשר לדבר איתו. אך אדם ש'זורם' עם עצמו ואינו שם לב בכלל למה שהוא עושה – אין עם מי לדבר. כל התוכחות עוברות לידו. הוא לא מחפש את דרך הישר, הוא אינו מצטער על חטאיו, הוא בכלל לא מבין מה ההבדל בין מעשה טוב למעשה רע.

לעתים זה לא נובע מרוע לב או ממידות מקולקלות. יתכן שהאדם רץ את מרוצת החיים, לוחם את מלחמת הקיום היומיומית, רץ אחרי עומס העבודה ואין לו זמן להתבונן. זו הסיבה למה הנביא ירמיה דימה התנהגות אדם זה למרוצת הסוס במלחמה. הוא חייב לרוץ, חייב להלחם, ולכן אין לו פנאי להתבונן על המהמורות שבדרך.

התנהלות רוחנית כזאת היא הכי גרועה. כמעט בלתי אפשרי לתקן אדם כזה. הדרך היחידה היא לעורר אותו שיבין שהחיים שלו על כף המאזנים. לפני שמתחילים להוכיח אותו על עבירה כזו או אחרת צריך לנער אותו, להוציא אותו מהשאננות. לפקוח את עיניו כדי שיבין מה העיקר בחיים ומהו הטפל. הלימודים, העבודה, הקריירה, אלו רק אמצעים להגיע לתכלית – לדבקות האלוקית. וברגע שהתכלית תעמוד מול העיניים – האדישות תתפוגג והאדם יתחיל לשים לב. לעצמו.

הרחבות

1. חשבון נפש בהתבודדות ויחידות

מְתַבֵּוֹן וּמְפַקֵּחַ עַל מַעֲשָׂיו וּדְרָכָיו. בהמשך הספר מבאר הרמח"ל שאת חשבון הנפש וההתבוננות יש לעשות בהתבודדות וביחידות: "צריך האדם להיות מתבונן בשכלו תמיד בכל זמן ובזמן קבוע לו בהתבודדו, מה הוא הדרך האמיתית לפי חק התורה שהאדם צריך לילך בו" (פרק ג), "והנה לזה צריך האדם שיתבודד בחדריו, ויקבוצ כל מדעו ותבונתו על ההסתכלות ואל העיון בדברים האמתיים האלה" (פרק כא).

רמח"ל אינו הראשון המחפש את מעלתה של ההתבוננות באופן של התבודדות וכבר קדמו לו ר' אברהם בן הרמב"ם (המספיק לעובדי ה' פרק התבודדות). וכן כתב הרבינו יונה (שערי תשובה שער ב, אות יד): "ולקבוע ביום ובלילה עתים, להתבודד בחדריו, ולחפש דרכיו ולחקור, לקדם אשמורות, ולהתעסק בדרכי התשובה וכשרון המעשה", וכן כתב ר' אליעזר פאפו (פלא יועץ "התבודדות"): "וגם היא אבן הראשה לסדר קדשה לחשב מחשבות טהורות וחשב עם קונהו חשבונו של עולם והתעוררות רשפי אהבה ויראה והשיגה ידו כשאין דבר מטריד".

וכן כתב הרב קוק זצ"ל (שמונה קבצים קובץ א, אות רנו): "כשהחושב מתבודד, ומתגלה בנפשו אז הכח הרוחני הפנימי שלו, חש הוא את כל הפגמים שנפגמה נשמתו, מכח מעשים ומדות שאינן הגונות, מצטער הוא אז בצער פנימי ועמוק, וחותר ברוחו איך לתקן את המעוות".

שאלות לדיון

מה ההבדל בין חרדה ולחץ ל"זהירות"?

מהיכן נובע רצון האדם להמשיך בשטף החיים ולא להתבונן במעשיו?

למדת יומי

מאמרים

בשיתוף:

הרשת הישיבה בית אל
Yeshiva.org.il
 הלצ'ה לז'אס הו'נה

www.yeshiva.org.il

www.meirtv.co.il